

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І.Д. Сучасна педагогіка вищої школи: ціннісно-орієнтаційний підхід. Київ: Либідь, 2020.
2. Козак О.Л. Інтерактивні технології у підготовці юристів. Харків: Право, 2019.
3. Ничкало Н.Г. Менторство як чинник професійного розвитку майбутніх фахівців. Професійна освіта: методологія, теорія та практика. 2021. № 1. С. 45-52.
3. Риженко Ю.М. Інноваційні методики викладання правничих дисциплін у контексті цифрової трансформації. Юридична освіта і наука. 2023. № 2. С. 14-19.
4. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. New Jersey: Prentice Hall, 2015.

**Мельниченко Р.В., к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет
м. Київ**

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКЛАДАННЯ ПРАВНИЧИХ ДИСЦИПЛІН**

У добу цифрової трансформації юридична освіта стикається з новими викликами та можливостями. Дистанційні платформи, що активно розвинулися в період пандемії COVID-19, забезпечили міцну основу для цифровізації навчального процесу та дистанційної комунікації між викладачем і студентом. Водночас сьогодні освітній простір стикається з ще новішими викликами невпинної цифровізації, зокрема зі стрімким розвитком штучного інтелекту (ШІ). Його значну роль не можна ігнорувати, особливо викладачам, які працюють із прогресивною молоддю та щодня виконують численні повторювані й механічні завдання. Потенційний вплив генеративного ШІ на юридичну професію та юридичну освіту полягає в тому, що ШІ не замінить викладачів або юристів, але ті викладачі, які використовуватимуть ШІ, замінять тих, хто цього не робитиме [1, с. 431]. Штучний інтелект забезпечує новий рівень автоматизації рутинних процесів, персоналізації навчання та стимулювання зацікавленості студентів, проте одночасно зумовлює трансформацію педагогічних методик, зокрема потребує більш свідомого підходу викладачів до підготовки завдань для студентів, аби забезпечити їхню академічну доброчесність.

В умовах дистанційного навчання цифрові платформи виступають невід'ємним елементом освітнього процесу, а їхній внесок у організацію навчання є надзвичайно значущим. Водночас навіть у форматі очного навчання такі платформи, як Teams, Moodle, Canvas та подібні, забезпечують збереження навчальних матеріалів, систематизацію домашніх завдань та постійний доступ до ресурсів. Крім того, ці інструменти створюють можливості для інтерактивного навчання, включно з проведенням опитувань, тестуванням та реалізацією групових проєктів, що сприяє активній участі студентів і розвитку навичок самостійного навчання та критичного мислення.

Якщо роль цифрових платформ у навчальному процесі є загальноновизнаною, то значно цікавішим і водночас делікатнішим питанням залишається інтеграція штучного інтелекту, оскільки його застосування потребує більш обачного та методично виваженого підходу. Використання штучного інтелекту у викладанні юридичних дисциплін надає викладачеві низку суттєвих переваг, як от, наприклад, швидке генерування великої кількості юридичних кейсів та сценаріїв судових справ на основі реальної практики для практичних занять; підготовка тестів та завдань для перевірки знань студентів на базі заздалегідь перевірених викладачем матеріалів; моделювання сценаріїв укладення міжнародних угод, медіації чи переговорів з клієнтами. Усе зазначене, але не виключно, підвищує ефективність підготовки та зменшує рутинне навантаження на викладача, одночасно дозволяє спрямити розвиток практичних навичок у студентів. Практика засвідчує, що штучний інтелект нівелює значний обсяг механічної та рутинної роботи для викладачів, залишаючи їм більше часу та простору для інтелектуальної діяльності —

зосередження на глибинному аналізі, розвитку критичного мислення студентів, формуванні дискусій та методичного супроводу студентів. Саме тут і проявляється одна з ключових переваг використання ШІ, яка полягає у тому, що він не замінює викладача, а підсилює його роль, дозволяючи спрямовувати зусилля на справжню академічну і творчу роботу.

Водночас не варто забувати, що оскільки саме викладачі відповідають за адаптацію технологій під специфіку правничої освіти, що має особливу термінологію, логіку та практичну спрямованість, то важливою складовою правильного вибору ефективної моделі ШІ та напрямів застосування цієї технології є професійна підготовка науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання юридичних навчальних дисциплін [2, с. 167].

Крім того, практика свідчить, що студенти нерідко використовують можливості штучного інтелекту для оптимізації процесу розв'язання правових завдань, підготовки наукових есе з правничої проблематики чи пошуку відповідей на специфічні юридичні питання. Однак широке, неконтрольоване та нерівномірне використання студентами генеративних інструментів штучного інтелекту може поставити під загрозу репутацію юридичної школи та здатність готувати випускників до юридичної професії [3, с. 23]. Тому у контексті залучення студентами інструментів штучного інтелекту викладачам доцільно зосереджувати увагу на виробленні прозорих і чітко визначених правил їх застосування, спрямованих на забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності, тобто на затвердженні конкретної політики використання штучного інтелекту у освітньому процесі.

Окрім розроблення прозорих і чітко визначених правил використання студентами інструментів штучного інтелекту, викладачам доцільно вибудовувати навчальний процес таким чином, щоб завдання передбачали необхідність оперування офіційними джерелами та ресурсами, до яких ШІ не може надати повноцінного доступу. Наприклад, пошук релевантної судової практики здебільшого вимагає звернення до Єдиного державного реєстру судових рішень чи офіційного порталу судової влади, натомість інструменти штучного інтелекту, що перебувають у вільному доступі, наразі не здатні забезпечити достатню якість і повноту добору реальних судових рішень та нерідко формують помилкові результати. Такий підхід не лише зменшує ризики некоректного використання студентами ШІ, але й стимулює їх опановувати практичні навички роботи з автентичними джерелами юридичної інформації.

Отже, використання штучного інтелекту у правничій освіті підвищує ефективність підготовки студентів, зменшує рутинне навантаження на викладачів та сприяє розвитку практичних навичок. Водночас більшість викладачів традиційного покоління недостатньо обізнані щодо потенціалу ШІ, що зумовлює необхідність систематичного підвищення кваліфікації та проведення цілеспрямованих навчальних заходів. До того ж успішна інтеграція ШІ потребує розроблення методик і правил його використання з акцентом на академічну доброчесність та орієнтації студентів на роботу з офіційними джерелами права. Зрештою актуальним викликом залишається використання студентами генеративних моделей для створення готових рішень та подання їх як власних, особливо в умовах дистанційного навчання, при цьому питання перевірки таких робіт залишається складним і потребує додаткових підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Junyan Chen. Integrating Generative AI into Legal Education: Opportunities, Challenges, and Strategic Pathways. *International Journal of Social Science and Education Research*. 2024. Vol. 7, no. 12. p. 428-439. URL: [https://doi.org/10.6918/IJOSSER.202412_7\(12\).0052](https://doi.org/10.6918/IJOSSER.202412_7(12).0052).
2. Заярний О., Ілларионова С. Застосування технологій штучного інтелекту для навчання майбутніх правників на прикладі chatgpt: педагогічний, правовий і технологічний аспекти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2025. Т. 105, № 1. С. 158-177. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v105i1.5835>.
3. Sara Migliorini, João Ilhão Moreira. The Case for Nurturing AI Literacy in Law Schools. *Asian Journal of Legal Education*. 2025. Vol. 12, no. 1. P. 7-24. URL: <https://doi.org/10.1177/23220058241265613>.